

دانش و پژوهش
دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان)

(علوم انسانی)

شماره چهارم - تابستان ۱۳۷۹

صص ۴۴ - ۲۷

بررسی نیازهای آموزشی دبیران علوم اجتماعی دوره راهنمایی و متوسطه شهر اصفهان به منظور تدوین برنامه‌های ضمن خدمت

غلامرضا احمدی* - بتول بصیری**

چکیده

هدف این تحقیق بررسی نیازهای آموزشی دبیران علوم اجتماعی دوره راهنمایی و متوسطه شهر اصفهان به منظور تدوین برنامه‌های ضمن خدمت می‌باشد. به این منظور نیازهای آموزشی دبیران در ۷ زمینه؛ مهارت‌های شغلی، خدمات مشاوره و راهنمایی، تکنولوژی و وسایل کمک آموزشی، روان‌شناسی تربیتی، ارزشیابی، مدیریت و برنامه‌ریزی و روابط انسانی طبقه‌بندی و بررسی شدند. جامعه مورد بررسی کلیه دبیران علوم اجتماعی (تاریخ، جغرافی و علوم اجتماعی) مرد و زن شاغل در مدارس راهنمایی و متوسطه شهر اصفهان بودند که از طریق نمونه‌گیری خوشه‌ای ۱۵۵ دبیر انتخاب گردید.

روش تحقیق توصیفی - پیمایشی و ابزار اندازه‌گیری پرسشنامه محقق ساخته حاوی ۳۲ سؤال بسته پاسخ با طیف لیکرت بود. سپس با استفاده از روشهای آمار

* - استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان.

** - کارشناس ارشد برنامه‌ریزی آموزشی

توصیفی و استنباطی تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده انجام گرفت. نتایج تحقیق نشان داد که رتبه بندی دبیران در خصوص نیازهای آموزشی یکسان نبوده است و رتبه بندی نیازهای آموزشی دبیران به ترتیب اولویت عبارت‌اند از:

- ۱- تکنولوژی و وسایل کمک آموزشی ۲- روان‌شناسی تربیتی ۳- خدمات مشاوره و راهنمایی ۴- مهارت‌های شغلی ۵- ارزشیابی ۶- مدیریت و برنامه‌ریزی ۷- روابط انسانی.

- میانگین‌های به دست آمده از گروه دبیران با مدارک مختلف تحصیلی (فوق دیپلم، لیسانس، و فوق لیسانس) در مورد نیازهای آموزشی هفتگانه بیانگر آن است که بیشترین نیاز آموزشی به ارزشیابی و روابط انسانی را دبیران دارای مدارک تحصیلی فوق دیپلم و کمترین نیاز را دبیران دارای مدارک تحصیلی فوق لیسانس ابراز کرده‌اند.

- میانگین به دست آمده از دبیران زن و مرد نشان می‌دهد که در زمینه مهارت‌های شغلی، خدمات مشاوره و راهنمایی، ارزشیابی و مدیریت و برنامه‌ریزی دبیران زن بیشتر از دبیران مرد اعلام نیاز نموده‌اند.

- مقایسه میانگین‌ها نشان می‌دهد که بین نیاز آموزشی دبیران راهنمایی و متوسطه، دبیران تازه کار و با سابقه و دبیران با مدارک تحصیلی مرتبط و غیرمرتبط تفاوت معناداری وجود ندارد.

مقدمه

امروزه به آموزش مداوم نیاز مبرمی احساس می‌شود. افراد زیادی که اغلب سنشان از سن متعارف برای رفتن به دانشگاه بیشتر است در پی فرصتهایی برای آموزش مداوم‌اند تا از این طریق افق‌های فکری خود را گسترش دهند، درک بهتری از جامعه و نهادهای آن پیدا کنند و دانش‌های جدید را کسب نمایند و به کمک آن بتوانند با دگرگونی‌های سریع هماهنگ گردند. بعضی دیگر در مواجهه با رشد و پیچیدگی فن‌آوری، در جست‌وجوی آموزش برای افزایش مهارت‌های خود و یا آماده شدن برای حرفه‌های کاملاً جدید هستند (بویل، ۱۹۸۱، ص ۱۱).

در واقع تحولات جدید در توسعه اقتصادی - اجتماعی نیازهای خاصی را برای نیروی کار ماهر به وجود می‌آورد که یکی از این نیازها برنامه‌های آموزشی برای اکثر کارکنان به منظور گسترش کلیه مهارت‌های مورد نیاز آنان می‌باشد (هولینشید، ۱۳۷۴،

ص ۱۵) بالطبع آموزش و پرورش نیز از این امر مستثنی نمی‌باشد و لزوم آموزش کارکنان و معلمان به‌طور مستمر و منطبق با نیازها، بیش از پیش احساس می‌شود. آماده کردن معلمان برای اجرای برنامه‌های جدید ایجاب می‌کند که برنامه‌های آموزش ضمن خدمت با توجه به هدفها و نیازهای تازه تنظیم و به‌مورد اجرا گذاشته شود. این امر از طریق نیازسنجی علمی قابل حصول می‌باشد.

نیازسنجی در حقیقت یکی از مراحل مهم و اساسی در برنامه‌ریزی آموزشی است. زیرا تنها با شناخت دقیق نیازهای آموزشی، محورهای اساسی برنامه آموزش ضمن خدمت معین می‌گردد. علی‌رغم اهمیت و حساسیتی که نیازسنجی در فرآیند برنامه‌ریزی آموزشی دارد. متأسفانه برآورد و تخمین نیازها بیشتر جنبه سلیقه‌ای داشته است و کمتر به‌صورت عینی انجام می‌پذیرد. دلیل این امر از یک‌سوی ناشی از پیچیده بودن مفهوم نیاز، و تنوع برداشتها در این زمینه است و از سوی دیگر به علت جوان بودن حوزه نیازسنجی و کمبود تجارب و فعالیتها در این زمینه است (فتیحی و اجارگاه، ۱۳۷۶، ص ۹۵).

بنابراین برای تأمین نیروی انسانی متخصص، جامعه باید درصدد بهبود عناصر آموزشی برآید و معلم را می‌توان از مهمترین آنها دانست. لذا برای جلوگیری از اتلاف نیرو و منابع در دسترس، متناسب نمودن نیروی انسانی تربیت شده و متخصص با اهداف توسعه همه‌جانبه بسیار لازم و ضروری است. این امر مستلزم شناخت کامل نیازهای آموزشی معلمان آموزش و پرورش است که از طریق نیازسنجی علمی و دقیق قابل حصول است. هدف پژوهش حاضر ایجاد هماهنگی بین توانایی علمی دبیران و معلمان آموزش و پرورش و سرعت تغییر و تحولات علمی روز می‌باشد.

فرآیند نیازسنجی نوعی اقدام و مداخله سازمانی تلقی می‌شود. یک اقدام سازمانی به‌عنوان نیازسنجی، رویه و روشی است که از تجزیه و از هم گسیختگی کارمندان، امور جاری و الگوهای رفتار شغلی سازمان جلوگیری می‌کند. یک طرح دقیق نیازسنجی ممکن است از کمترین تجزیه و جدایی و از هم گسیختگی در سازمان مراقبت نماید. موفقیت یک طرح نیازسنجی تا حد زیادی به اندازه و وسعت حمایت‌های ابراز شده از طرف سازمان مربوط بستگی دارد (گلدستین، ۱۹۹۳، ص ۳۲).

اوستین^۱ (۱۹۸۹، ص ۱۱۲) پژوهشی با «نیازسنجی متخصصان کامپیوتر برای دانشکده ارتباطات اوکلند» به انجام رسانیده است. این پژوهش چهار برنامه آموزشی را برای این دانشکده توصیه می نماید: ۱- برنامه کامپیوتر بازرگانی ۲- نظامهای تجزیه و تحلیل کامپیوتری ۳- فن آوری علمی کامپیوتر ۴- فن آوری سیستمهای کامپیوتری کوچک. موناپا^۲ (۱۹۸۹) به نقل از سینها^۳ روشهای تعیین نیازهای آموزشی را ارائه داده است. در تحقیقی که سینها انجام داد پنج روش برای تعیین نیازهای آموزشی پیشنهاد نموده است، که عبارت اند از: ۱- نظرخواهی از مدیران کل ۲- ارزیابی عملکرد ۳- برنامه های بخشها و واحدهای سازمانی ۴- نظرخواهی از مدیر آموزش ۵- تجزیه و تحلیل شغل. بون^۴ (۱۹۹۴) معتقد است که تقسیمات متعددی برای نیازهای آموزشی وجود دارد، اما در اولویت بندی آنها اختلاف نظرهایی هست. از طرف دیگر در مطالعه ای که میلر^۵ (۱۹۹۲) انجام داده چهار طبقه برای نیازهای آموزشی به شرح زیر بیان کرده است. ۱- روابط انسانی ۲- مهارتهای ارتباطی ۳- مهارتهای کارکنان ۴- مهارتهای ابزاری و مهمترین نیاز مورد توجه در این طبقه بندی را ارتباطات انسانی بیان می کند. بون همچنین ارتباطات اجتماعی، محرکهای اجتماعی، خدمات ارتباطی و انتظارات برون سازمانی را که بر روی تصمیمات اعضا جهت مشارکت در برنامه های آموزشی اثر می گذارد، جزء نیازهای آموزشی محسوب می کند.

عابدی (۱۳۷۰) در تحقیقی با عنوان «بررسی راههای متناسب سازی برنامه سوادآموزی با نیازها و شرایط سوادآموزان» در دانشگاه اصفهان به این نتیجه دست یافت که: محتوای آموزشی بویژه از لحاظ انطباق با نیازهای شغلی سوادآموزان نیازمند اصلاحات و تجدیدنظرهای اساسی است و عدم ارتباط مطالب آموزشی با نیازهای زندگی نوسوادان پیوسته از مهمترین دلایل عدم موفقیت برنامه های سوادآموزی کشورها بوده است.

کرباسیون (۱۳۷۳) در تحقیقی با عنوان «بررسی و شناسایی نیازهای آموزشی و موانع تدریس از نظر مربیان دوره های آموزشی روستاییان استان اصفهان» نتیجه می گیرد

1- Austin
4- Bowen

2- Monappa
5- Miller

3- Sinha

که: اغلب مریبان مورد نظر نسبت به نیازهای آموزشی عمومی یا تخصصی خود نظر مثبت داشته و در زمینه نیازهای آموزش عمومی به ترتیب آموزش بزرگسالان، آموزش جوانان، آشنایی با روشها و فنون تدریس، کاربرد روان‌شناسی در تدریس و تکنولوژی آموزشی را در اولویت نیازها قرار داده‌اند.

نصیری (۱۳۷۳) در تحقیقی با عنوان «بررسی نیازهای آموزشی معلمان دوره ابتدایی استان هرمزگان» معتقد است که قبل از آنکه برنامه‌ریزی آموزشی صورت پذیرد باید نیاز آموزشی معلمان مشخص گردد.

فقیهی رضایی (۱۳۷۴) تحقیقی با عنوان «بررسی نیازهای آموزشی مدیران ترویج جهادسازندگی» در دانشگاه تربیت مدرس تهران انجام داده است. وی در تحقیق خود به این نتیجه رسیده است، که بین میزان تحصیلات، رشته تحصیلی، سابقه خدمت و نوع وظیفه مدیران و نیاز آموزشی آنها رابطه وجود دارد.

علی‌بیگی (۱۳۷۵) تحقیقی با عنوان «بررسی نیازهای آموزشی مروّجان مراکز خدمات کشاورزی استان اصفهان و ...» به انجام رسانیده و به نتایج ذیل دست یافته است.

پنج نیاز آموزشی افراد مورد مطالعه به ترتیب عبارت‌اند از: کلیات ترویج، تکنولوژی آموزشی، نوآوری، آموزش بزرگسالان و روشهای ترویجی. همچنین رابطه معناداری بین سابقه کار مروّجان و نیازهای آموزشی آنان وجود داشته است.

پرسشهای تحقیق

- ۱- نیاز آموزشی دبیران تا چه اندازه در زمینه مهارتهای شغلی است؟
- ۲- نیاز آموزشی دبیران تا چه اندازه در زمینه خدمات مشاوره و راهنمایی است؟
- ۳- نیاز آموزشی دبیران تا چه اندازه در زمینه تکنولوژی و وسایل کمک آموزشی است؟
- ۴- نیاز آموزشی دبیران تا چه اندازه در زمینه روان‌شناسی تربیتی است؟
- ۵- نیاز آموزشی دبیران تا چه اندازه در زمینه ارزشیابی است؟
- ۶- نیاز آموزشی دبیران تا چه اندازه در زمینه مدیریت و برنامه‌ریزی است؟
- ۷- نیاز آموزشی دبیران تا چه اندازه در زمینه روابط انسانی است؟

۸- آیا بین نیازهای آموزشی دبیران راهنمایی و متوسطه، دبیران تازه کار و با سابقه، دبیران با مدارک تحصیلی مختلف (فوق دیپلم، لیسانس و فوق لیسانس)، دبیران زن و مرد، و دبیران با مدارک تحصیلی مرتبط و غیرمرتبط، در زمینه نیازهای آموزشی هفتگانه تفاوت وجود دارد؟

مواد و روشها

روش این پژوهش توصیفی^۱ از نوع پیمایشی^۲ است که به بررسی نیاز آموزشی دبیران علوم اجتماعی مدارس راهنمایی و دبیرستانهای ۵ ناحیه آموزش و پرورش شهر اصفهان پرداخته است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دبیران علوم اجتماعی مرد و زن نواحی پنجگانه شهر اصفهان در سال تحصیلی ۱۳۷۸-۷۹ بوده است. از مجموع کل این دبیران (۷۶۹ نفر) با استفاده از مطالعه مقدماتی و برآورد واریانس جامعه و استفاده از فرمول حجم نمونه، ۱۵۵ نفر به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای به‌طور تصادفی انتخاب شدند.

ابزار اندازه‌گیری در این پژوهش پرسشنامه محقق ساخته حاوی ۳۲ سؤال بسته‌پاسخ براساس طیف ۵ درجه‌ای لیکرت بوده است. ضریب پایایی پرسشنامه براساس ضریب آلفای کرونباخ،^۳ ۰/۹۵ برآورد گردید که در سطح آلفای یک درصد (۰/۰۱) معنادار می‌باشد و حاکی از اعتبار بالای ابزار اندازه‌گیری است. اعتبار صوری پرسشنامه با نظر کارشناسان و افراد متخصص مورد بررسی قرار گرفته است.

تجزیه و تحلیل داده‌های این پژوهش در دو سطح توصیفی و استنباطی صورت گرفته است. در سطح توصیفی با استفاده از مشخصه‌های آماری نظیر فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار به تجزیه و تحلیل داده‌ها پرداخته شده است. در سطح استنباطی با توجه به نرمال بودن توزیع نمرات مربوط به هر یک از زمینه‌های نیازهای آموزشی و غیرفاصله‌ای بودن داده‌ها از آزمونهای غیرپارامتریک مان ویتنی و کروسکال وایس استفاده شده است.

تجزیه و تحلیل اطلاعات حاصل از سؤالات پرسشنامه

جدول شماره ۱- توزیع فراوانی و درصد پاسخهای دبیران در خصوص پرسش اول تحقیق

ردیف	در هر یک از موارد زیر تا چه اندازه به آموزش نیاز دارید؟	فراوانی	خیلی زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	خیلی کم	میانگین وزنی
۵	نوشتن انواع طرح درس (روزانه و سالیانه)	فراوانی	۱۴	۳۹	۵۲	۲۸	۲۲	۲/۹۷
		درصد	۹	۲۵/۲	۳۳/۵	۱۸/۱	۱۴/۲	
۹	نوشتن هدفهای رفتاری در حیطه‌های مختلف	فراوانی	۱۵	۴۸	۵۸	۱۹	۱۵	۳/۱۹
		درصد	۹/۷	۳۱	۳۷/۴	۱۲/۳	۹/۷	
۲۱	توانایی تجزیه و تحلیل کتب درسی	فراوانی	۴۳	۵۴	۴۱	۸	۹	۳/۷۴
		درصد	۲۷/۷	۳۴/۸	۲۶/۵	۵/۲	۵/۸	
۲۳	آشنایی با راهبردهای متنوع در تدریس	فراوانی	۴۷	۵۹	۳۴	۱۲	۳	۳/۸۷
		درصد	۳۰/۳	۳۸/۱	۲۱/۹	۷/۷	۱/۹	
۲۷	رشته و موضوع تخصصی مورد تدریس	فراوانی	۴۴	۵۱	۴۱	۸	۱۱	۳/۷۰
		درصد	۲۸/۴	۳۲/۹	۲۶/۵	۵/۲	۷/۱	
۲۹	کاربرد فنون سؤال کردن	فراوانی	۲۸	۵۹	۳۴	۲۵	۹	۳/۴۶
		درصد	۱۸/۰۱	۳۸/۱	۲۱/۹	۱۶/۱	۵/۸	

مطابق با نتایج جدول شماره ۱، بیشترین درصد پاسخها در سطح زیاد و خیلی زیاد مربوط به سؤال ۲۳ (آشنایی با راهبردهای متنوع در تدریس) با ۶۸/۴ درصد و سؤال ۲۱ (توانایی تجزیه و تحلیل کتب درسی) با ۶۲/۵ درصد و کمترین نیاز آموزشی مربوط به سؤال ۵ (نوشتن انواع طرح درس) با ۳۴/۲ درصد بوده است. متوسط نمره پاسخها بین ۲/۹۷ تا ۳/۸۷ در نوسان بوده است.

جدول شماره ۲- توزیع فراوانی و درصد پاسخهای دبیران در خصوص پرسش دوم تحقیق

ردیف	در هر یک از موارد زیر تا چه اندازه به آموزش نیاز دارید؟	فراوانی	خیلی زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	خیلی کم	میانگین وزنی
۱۵	خدمات مشاوره و راهنمایی و هدایت تحصیلی	فراوانی ۳۰ درصد	۶۵	۴۱/۹	۲۴/۵	۱۴	۸	۳/۶۱
۱۶	برخورد مناسب با دانش‌آموزان کتدآموز	فراوانی ۳۶ درصد	۵۴	۳۴/۸	۲۵/۸	۱۴	۱۱	۳/۵۸
۲۲	انتخاب و استفاده از آزمونهای استاندارد شده	فراوانی ۴۱ درصد	۵۸	۳۷/۴	۲۵/۸	۱۱	۵	۳/۷۷
۷	توانایی تشویق دانش‌آموزان برای درک مثبت از خود	فراوانی ۳۶ درصد	۵۲	۳۳/۵	۲۶/۵	۱۸	۸	۳/۵۸
۱۲	آموزش خانواده و ازدواج	فراوانی ۱۸ درصد	۳۸	۲۴/۵	۳۱/۶	۲۶	۲۴	۳/۰۰
۳۰	آشنایی با روشهای مطالعه	فراوانی ۳۹ درصد	۴۶	۲۹/۷	۲۶/۵	۲۱	۸	۳/۵۶

بیشترین درصد پاسخها در سطح خیلی زیاد و زیاد مربوط به سؤال ۲۲ (انتخاب و استفاده از آزمونهای استاندارد شده) با ۶۳/۹ درصد و سؤال ۱۵ (خدمات مشاوره و راهنمایی و ...) با ۶۱/۳ درصد و کمترین نیاز آموزشی اعلام شده مربوط به سؤال ۱۲ (آموزش خانواده و ازدواج) با ۳۶/۱ درصد بوده است. متوسط نمره پاسخها بین ۳ تا ۳/۷۷ در نوسان بوده است.

جدول شماره ۳- توزیع فراوانی و درصد پاسخهای دبیران در خصوص پرسش سوم تحقیق

ردیف	در هر یک از موارد زیر تا چه فراوانی خیلی زیاد تا کم خیلی میانگین	اندازه به آموزش نیاز دارید؟ درصد زیاد	فراوانی	درصد	زیاد	تا	کم	خیلی	میانگین وزنی
۳	آگاهی از توسعه مواد کمک فراوانی	۶۰	۵۸	۲۴	۱۰	۳	۴/۰۵		
	آموزشی و طرق استفاده از آن درصد	۳۸/۷	۳۷/۴	۱۵/۵	۶/۵	۱/۹			
۲۶	استفاده از روزنامه در جریان تدریس	۲۹	۴۵	۴۷	۲۴	۱۰	۳/۳۸		
	درصد	۱۸/۷	۲۹/۰	۳۰/۳	۱۵/۵	۶/۵			
۳۱	توان استفاده و کاربرد کامپیوتر	۸۳	۳۴	۲۴	۸	۶	۴/۱۶		
	درصد	۵۳/۵	۲۱/۹	۱۵/۵	۵/۲	۳/۹			

بیشترین درصد پاسخها در سطح خیلی زیاد و زیاد مربوط به سؤال ۳ (آگاهی از توسعه مواد کمک آموزشی و طرق استفاده از آن) با ۷۶/۱ درصد و سؤال ۳۱ (توان استفاده و کاربرد کامپیوتر) با ۷۵/۴ درصد و کمترین نیاز آموزشی دبیران مربوط به سؤال ۲۶ (استفاده از روزنامه در جریان تدریس) با ۴۷/۷ درصد بوده است. متوسط نمره پاسخها بین ۳/۳۸ تا ۴/۱۶ در نوسان بوده است.

جدول شماره ۴- توزیع فراوانی و درصد پاسخهای دبیران در خصوص پرسش چهارم تحقیق

ردیف	در هر یک از موارد زیر تا چه اندازه به آموزش نیاز دارید؟	فراوانی	خیلی زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	خیلی کم	میانگین وزنی
۳	آموزش روشهای بالا بردن سطح انگیزش دانش آموزان	فراوانی	۵۳	۵۴	۳۳	۹	۶	۳/۹۰
		درصد	۳۴/۲	۳۴/۸	۲۱/۳	۵/۸	۳/۹	
۴	شناسایی تفاوت‌های فردی دانش آموزان	فراوانی	۳۳	۵۱	۵۱	۱۳	۷	۳/۵۸
		درصد	۲۱/۳	۳۲/۹	۳۲/۹	۸/۴	۴/۵	
۱۰	برانگیختن حس خود رهبری در دانش آموزان	فراوانی	۱۷	۵۴	۴۵	۲۹	۱۰	۳/۲۵
		درصد	۱۱/۰	۳۴/۸	۲۹/۰	۱۸/۷	۶/۵	
۱۸	مهارت آموزش تفکر خلاق به دانش آموزان	فراوانی	۴۴	۵۸	۳۶	۱۳	۴	۳/۸۱
		درصد	۲۸/۴	۳۷/۴	۲۳/۲	۸/۴	۲/۶	
۱۹	آشنایی با نظریه‌های جدید روان‌شناسی	فراوانی	۶۹	۴۸	۳۱	۳	۴	۴/۱۳
		درصد	۴۴/۵	۳۱/۰	۲۰/۰	۱/۹	۲/۶	
۲۵	توانایی جلب توجه دانش آموزان	فراوانی	۲۸	۵۳	۴۵	۱۵	۱۴	۳/۴۳
		درصد	۱۸/۱	۳۴/۲	۲۹/۰	۹/۷	۹/۰	
۲۸	چگونگی استفاده از روشهای تشویق و تنبیه	فراوانی	۲۶	۴۲	۵۳	۲۳	۱۱	۳/۳۲
		درصد	۱۶/۸	۲۷/۱	۳۴/۲	۱۴/۸	۷/۱	

بیشترین درصد پاسخها در سطح خیلی زیاد و زیاد مربوط به سؤال ۱۹ (آشنایی با نظریه‌های جدید روان‌شناسی) با ۷۵/۵ درصد و سؤال ۳ (آموزش روشهای بالا بردن سطح انگیزش دانش آموزان) با ۶۹ درصد و کمترین نیاز آموزشی دبیران مربوط به سؤال ۲۸ (چگونگی استفاده از روشهای تشویق و تنبیه) با ۴۳/۹ درصد بوده است. متوسط نمره پاسخها بین ۳/۲۵ تا ۴/۱۳ در نوسان بوده است.

جدول شماره ۵- توزیع فراوانی و درصد پاسخهای دبیران در خصوص پرسش پنجم تحقیق

ردیف	در هر یک از موارد زیر تا چه فراوانی خیلی زیاد تا کم	خیلی زیاد	خیلی کم	میانگین وزنی			
۶	طراحی امتحانات کلاسی فراوانی درصد	۲۰	۵۰	۴۵	۲۴	۱۶	۳/۲۲
		۱۲/۹	۳۲/۳	۲۹/۰	۱۵/۵	۱۰/۳	
۱۴	روشهای صحیح ارزشیابی فراوانی درصد	۳۰	۵۰	۴۱	۲۰	۱۴	۳/۴۰
		۱۹/۴	۳۲/۳	۲۶/۵	۱۲/۹	۹/۰	
۲۴	شیوه ارزیابی از خود فراوانی درصد	۳۳	۵۴	۴۴	۲۱	۳	۳/۶۰
		۲۱/۳	۳۴/۸	۲۸/۴	۱۳/۵	۱/۹	

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول شماره ۵ بیشترین درصد پاسخها در سطح خیلی زیاد مربوط به سؤال ۲۴ (شیوه ارزیابی از خود) با ۵۶/۱ درصد و سؤال ۱۴ (روشهای صحیح ارزشیابی از دانش آموزان) با ۵۱/۷ درصد و کمترین نیاز آموزشی دبیران مربوط به سؤال ۶ (طراحی امتحانات کلاسی) با ۴۵/۲ درصد بوده است. متوسط نمره پاسخها بین ۳/۲۲ تا ۳/۶۰ در نوسان بوده است.

جدول شماره ۶- توزیع فراوانی و درصد پاسخهای دبیران در خصوص پرسش ششم تحقیق

ردیف	در هر یک از موارد زیر تا چه اندازه به آموزش نیاز دارید؟	فراوانی	خیلی زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	خیلی کم	میانگین وزنی
۸	رهبری کلاس و هدایت دانش‌آموزان	فراوانی ۱۷ درصد ۱۱/۰	۴۶	۴۰	۲۶	۲۶	۲۶	۳/۰۱
۱۱	مدیریت زمان	فراوانی ۲۷ درصد ۱۷/۴	۴۳	۴۱	۳۰	۱۴	۱۴	۳/۲۵
۲۰	مشارکت در تدوین برنامه‌های ضمن خدمت	فراوانی ۲۷ درصد ۱۷/۴	۵۶	۶۰	۹	۳	۳	۳/۶۱
۳۲	آشنایی با نظام جدید متوسطه فراوانی و دستورالعمل‌های مربوط	فراوانی ۵۶ درصد ۳۶/۱	۳۹	۳۷	۱۳	۱۰	۱۰	۳/۷۶

بیشترین درصد پاسخها در سطح خیلی زیاد و زیاد مربوط به سؤال ۳۲ (آشنایی با نظام جدید متوسطه و دستورالعمل‌های مربوطه) با ۶۱/۳ درصد و کمترین نیاز آموزشی دبیران مربوط به سؤال ۸ (رهبری کلاس و هدایت دانش‌آموزان) با ۴۰/۷ درصد بوده است. متوسط نمره پاسخها بین ۳/۰۱ تا ۳/۷۶ در نوسان بوده است.

جدول شماره ۷- توزیع فراوانی و درصد پاسخهای دبیران در خصوص پرسش هفتم تحقیق

ردیف	در هر یک از موارد زیر تا چه اندازه به آموزش نیاز دارید؟	فراوانی	خیلی زیاد	زیاد	تا کم	خیلی کم	میانگین وزنی	
۱	تقویت روح ایمان، درستی پاکی و صداقت حرفه‌ای	فراوانی درصد	۲۸ ۱۸/۱	۳۹ ۲۵/۲	۴۴ ۲۸/۴	۲۲ ۱۴/۲	۲۲ ۱۴/۲	۳/۱۹
۱۳	تقویت روابط حسنه با همکاران	فراوانی درصد	۲۷ ۱۷/۴	۳۲ ۲۰/۶	۴۰ ۲۵/۸	۲۳ ۱۴/۸	۳۳ ۲۱/۳	۲/۹۸
۱۷	تقویت روابط سازنده با والدین	فراوانی درصد	۲۳ ۱۴/۸	۵۴ ۳۴/۸	۴۰ ۲۵/۸	۲۸ ۱۸/۱	۱۰ ۶/۵	۳/۳۴
۳۲	آشنایی با نظام جدید متوسطه فراوانی و دستورالعمل‌های مربوطه	فراوانی درصد	۵۶ ۳۶/۱	۳۹ ۲۵/۲	۳۷ ۲۳/۹	۱۳ ۸/۴	۱۰ ۶/۵	۳/۷۶

بیشترین درصد پاسخها در سطح خیلی زیاد و زیاد مربوط به سؤال ۱۷ (تقویت روابط سازنده با والدین) با ۴۹/۶ درصد و کمترین نیاز آموزشی دبیران مربوط به سؤال ۱۳ (تقویت روابط حسنه با همکاران) با ۳۸ درصد بوده است. متوسط نمره پاسخها بین ۲/۹۸ تا ۳/۳۴ در نوسان بوده است.

جدول شماره ۸- مقایسه میانگین رتبه نظرات دبیران با مدارک تحصیلی مختلف در خصوص نیازهای آموزشی هفتگانه

P	H	مدارک تحصیلی مختلف			زمینه‌های مختلف نیازها
		فوق لیسانس	لیسانس	فوق دیپلم	
		میانگین رتبه	میانگین رتبه	میانگین رتبه	
۰/۱۵۶۶	۳/۷۰۸۳	۵۸/۹۲	۷۷/۳۶	۸۸/۰۳	مهارت‌های شغلی
۰/۰۶۲۴	۵/۵۴۹۶	۴۹/۵۰	۷۹/۳۶	۸۴/۲۷	خدمات مشاوره و راهنمایی
۰/۸۰۲۵	۰/۴۴۰۰	۶۹/۸۳	۷۸/۶۵	۷۸/۸۰	تکنولوژی و وسایل کمک آموزشی
۰/۳۲۴۱	۲/۲۵۳۲	۶۱/۱۷	۷۸/۱۷	۸۴/۱۰	روانشناسی
۰/۰۴۰۵	۶/۴۱۱۹	۵۰/۱۳	۷۸/۱۲	۸۸/۷۰	ارزشیابی
۰/۳۰۶۴	۲/۳۶۵۷	۶۲/۵۸	۸۱/۰۴	۷۲/۷۳	مدیریت و برنامه‌ریزی
۰/۰۱۹۷	۷/۵۸۲۶	۴۳/۹۶	۷۹/۸۰	۸۴/۸۳	روابط انسانی

$$H_{cr} (df=2, \alpha=0.05) = 5.99$$

با توجه به اینکه H محاسبه شده در خصوص ارزشیابی و روابط انسانی از مقدار بحرانی در سطح خطای ۵ درصد بزرگتر می‌باشد، بنابراین این رتبه‌بندی دبیران با مدارک تحصیلی مختلف در این خصوص یکسان نمی‌باشد. بیشترین نیاز آموزشی به ارزشیابی و روابط انسانی را دبیران دارای مدارک تحصیلی فوق‌دیپلم و کمترین نیاز را دبیران دارای مدارک تحصیلی فوق‌لیسانس ابراز کرده‌اند، اما H محاسبه شده در خصوص سایر نیازها از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۵ درصد کوچکتر می‌باشد.

جدول شماره ۹- مقایسه میانگین رتبه نظرات دبیران زن و مرد
در خصوص نیازهای آموزشی هفتگانه

P	Z	جنسیت		زمینه‌های مختلف نیازها
		مرد	زن	
		میانگین رتبه	میانگین رتبه	
۰/۰۱۵۹	۲/۴۱۱۲	۶۹/۴۹	۸۶/۸۴	مهارت‌های شغلی
۰/۰۰۸۵	۲/۶۳۱۱	۶۷/۷۲	۸۷/۶۵	خدمات مشاوره و راهنمایی
۰/۰۶۱۷	۱/۸۶۸۴	۷۱/۴۶	۷۴/۸۰	تکنولوژی و وسایل کمک آموزشی
۰/۰۵۹۹	۱/۸۸۱۴	۷۱/۳۶	۸۴/۹۰	روان‌شناسی تربیتی
۰/۰۰۳۰	۲/۹۶۷۸	۶۷/۵۷	۸۸/۸۴	ارزشیابی
۰/۰۲۹۸	۲/۱۷۳۲	۷۰/۳۵	۸۵/۹۵	مدیریت و برنامه‌ریزی
۰/۳۴۵۱	۰/۹۴۴۱	۷۴/۶۸	۸۱/۴۵	روابط انسانی

$$Z=۱/۹۶$$

با توجه به اینکه Z محاسبه شده در خصوص مهارت‌های شغلی، خدمات مشاوره و راهنمایی، ارزشیابی و مدیریت و برنامه‌ریزی از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۵ درصد بزرگتر می‌باشد، بنابر این رتبه‌بندی دبیران زن و مرد در خصوص این نیازهای آموزشی یکسان نمی‌باشد. به عبارت دیگر دبیران زن بیشتر از دبیران مرد در خصوص این نیازهای آموزشی اعلام نیاز نموده‌اند. Z محاسبه شده در خصوص سایر نیازها از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۵ درصد کوچکتر می‌باشد.

بحث و نتیجه گیری

نتایج حاصل از تحقیق کرباسیون (۱۳۷۳) آشنایی با روشهای و فنون تدریس را به عنوان یکی از نیازهای آموزشی مهم برای اغلب مربیان معرفی می کند که با یافته های این پژوهش کاملاً مطابقت دارد و دبیران آشنایی با راهبردهای متنوع تدریس را به عنوان بیشترین نیاز آموزشی خود معرفی نموده اند.

از یافته های تحقیق حاضر می توان استنباط نمود که اکثریت قریب به اتفاق دبیران (۸۱ درصد) بیشترین نیاز آموزشی خود را در زمینه تکنولوژی و وسایل کمک آموزشی اعلام نموده اند که با نتایج تحقیقات بون (۱۹۹۴)، کرباسیون (۱۳۷۳) و علی بیگی (۱۳۷۵) مطابقت دارد. این پژوهشها بر لزوم فراگیری تکنولوژی آموزشی مانند: وسایل دیداری - شنیداری، رسانه های ارتباطی، نمایشهای ویدئویی، کامپیوتر و تصاویر متحرک آموزشی تأکید نموده اند. بر این اساس ضرورت دارد اداره آموزشهای ضمن خدمت این نیاز آموزشی دبیران را در اولویت برنامه های آموزشی خود قرار دهد و جهت رفع این نیاز اقدامات لازم را به عمل آورد و دوره های آموزشی عملی و نظری مرتبط با موضوع فن آوری را برای کلیه دبیران به اجرا در آورد.

در زمینه تکنولوژی و وسایل کمک آموزشی دبیران، کمترین نیاز خود را در زمینه «استفاده از روزنامه در جریان تدریس دانسته اند». بنابر این پیشنهاد می شود تا حد امکان استفاده از روزنامه و مجلات معتبر در جریان تدریس و در کلاس درس مورد استفاده دبیران و دانش آموزان قرار گیرد تا بدین طریق گامی مثبت در جهت ترویج و اشاعه فرهنگ مطالعه برداشته شود.

آکونگا (۱۹۹۳) ارزشیابی را یکی از صلاحیتهای لازم برای معلمان می داند. نتایج تحقیق حاضر نیز این مطلب را تأیید می کند. بیشترین نیاز آموزشی به ارزشیابی و روابط انسانی را دبیران دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم و کمترین نیاز را دبیران با مدرک تحصیلی فوق لیسانس ابراز کرده اند. لذا می توان نتیجه گرفت که در زمینه ارزشیابی و روابط انسانی عامل تحصیلات توانسته نقش مؤثری ایفا نماید، ولی در سایر زمینه ها میزان تحصیلات نقش مهمی نداشته است. بنابر این به وزارت فرهنگ و آموزش عالی پیشنهاد می شود جهت رفع این مشکل:

۱- محتوای کتابهای درسی دانشگاهها را مورد تجزیه و تحلیل و بازنگری قرار دهد.

۲- چگونگی نظام ارزشیابی حاکم در آموزش عالی مورد تفحص، تعمق و تجدید نظر قرار گیرد.

۳- نیاز آموزشی استادان دانشگاه از طریق اجرای طرح نیازسنجی به طور دقیق بررسی و شناسایی شود و در جهت رفع نیاز آموزشی استادان و هیأت علمی دانشگاهها تدابیر لازم اتخاذ گردد.

نتایج حاصل از این پژوهش نشان می دهد که عامل تجربه (سالهای خدمت) نتوانسته است، نقش مؤثری در رفع نیازهای آموزشی دبیران ایفا نماید که با نتایج پژوهش فقیهی رضایی (۱۳۷۴)، کرباسیون (۱۳۷۳)، علی بیگی (۱۳۷۵) و موسایی (۱۳۷۶) مطابقت ندارد. جای شگفتی است که چرا هر ساله سعی می شود از بین معلمان و دبیران با سابقه معلم نمونه انتخاب و معرفی گردد؟ چرا فقط افراد با سابقه مفتخر به دریافت گروههای تشویقی می شوند؟ لذا شایسته است ارزشیابی ها بیشتر بر ملاکهای عینی همانند تخصص، دانش، کیفیت عمل و تعهد شغلی استوار باشد.

نتایج پژوهش حاضر بیانگر آن است که دبیران زن در چهار زمینه مهارتهای شغلی، خدمات مشاوره و راهنمایی، ارزشیابی و مدیریت و برنامه ریزی بیشتر از دبیران مرد اعلام نیاز نموده اند. لذا به اداره آموزش ضمن خدمت پیشنهاد می شود، برای دبیران زن پس از بازگشت از مرخصی های نسبتاً طولانی (مرخصی زایمان، مرخصی های یکساله و ...) آموزشهای لازم را در نظر بگیرند تا بدین وسیله عقب ماندگی و دور افتادن دبیران زن از محیط آموزشی جبران شود.

همچنین با توجه به اینکه ۷۱ درصد از دبیران علوم اجتماعی نیاز آموزشی خود را در زمینه خدمات مشاوره و راهنمایی بیشتر از سطح متوسط دانسته اند، لذا پیشنهاد می شود که دوره های آموزشی مرتبط با موضوع مشاوره و راهنمایی از طرف اداره آموزش ضمن خدمت برای کلیه دبیران برنامه ریزی و اجرا گردد.

منابع و مأخذ

بویل، پی. جی. (۱۹۸۱)، برنامه ریزی در فرایند توسعه، ترجمه غ، احمدی و س. شهابی، تهران؛ ققنوس، (۱۳۷۴).

عابدی، ل. (۱۳۷۰)، بررسی راههای متناسب سازی برنامه سوادآموزی با نیازها و شرایط سوادآموزان، پایان نامه کارشناسی ارشد برنامه ریزی آموزشی، دانشکده علوم تربیتی دانشگاه اصفهان.

علی بیگی، الف. (۱۳۷۵)، بررسی نیازهای آموزشی مروجان مراکز خدمات کشاورزی استان اصفهان و حمایت های مورد نیاز آنها در پیشرفت اهداف ترویج، پایان نامه کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تربیت مدرس تهران.

فتحی و اجارگاه، ک. (۱۳۷۶)، درآمدی بر برنامه ریزی آموزش ضمن خدمت کارکنان، تهران؛ سلامت کاوش.

فقیهی رضایی، م. (۱۳۷۴)، بررسی نیازهای آموزشی مدیران ترویج جهاد سازندگی، پایان نامه کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تربیت مدرس تهران.

کرباسیون، م. (۱۳۷۳)، بررسی و شناسایی نیازهای آموزشی و موانع تدریس از نظر مربیان دوره های آموزش روستاییان استان اصفهان، پایان نامه کارشناسی ارشد ترویج آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تربیت مدرس تهران.

نصیری، م. (۱۳۷۳)، بررسی پیرامون نیازهای آموزشی معلمان دوره ابتدایی استان هرمزگان، چکیده پایان نامه های ایران، شماره ۱۹، مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران. هولینشید، بی. روندها و توسعه آموزش فنی و حرفه ای، ترجمه الف. ملکی شمس آبادی. (۱۳۷۴)، تهران؛ انتشارات ملی یونسکو.

Austin, H. (1989). "Computer Specialist Need Assessment for Oakland community college". Reports. Evaluative (142) PG: 112P.

Bowen, B. E. and Joan, T. S. (1994). Distance Education needs of Agribusinesses and Professional Agriculture Associations. "Journal of Agricultural Education". 36 (4):

Gooldstion, I. L. (1993). "Training of Organization". California Pasiffic crow.

Monappa, A. and saydain, M. (1989). "Personnel Managment". MC Craw Hill Publishing Co ltd. New Dehli.